

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศให้กับหลายประเทศ ก่อให้เกิดการลงทุนในธุรกิจการท่องเที่ยวเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว สำหรับประเทศไทย อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสามารถทำรายได้ให้กับประเทศอย่างต่อเนื่อง เป็นผลให้เกิดรายได้หมุนเวียนและส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศในภาพรวม กรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวสูงที่สุดและมีนักท่องเที่ยวต่างชาติมาเยือนมากที่สุดส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่คนไทยนิยมสูงสุด 10 อันดับคือ เชียงใหม่ ภูเก็ต ชลบุรี กาญจนบุรี กระบี่ สุราษฎร์ธานี ระยอง ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี และเชียงใหม่ (สุกรานต์ โรจนไพรวงศ์, 2548, หน้า 36) การเปลี่ยนแปลงและการขยายตัวอย่างรวดเร็วของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบต่อแหล่งท่องเที่ยว ดังจะเห็นได้จากสภาพปัญหาที่สะท้อนให้เห็นถึงความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมสูงสุดอันดับต้นๆ ของประเทศทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยปัญหาที่เกิดขึ้นได้แก่ มลภาวะ ชยะ น้ำเสีย ความไม่เป็นระเบียบต่างๆ การบุกรุกทำลายสภาพแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาที่มุ่งผลตอบแทนทางด้านเศรษฐกิจที่มากเกินไป จึงทำให้ขาดความสมดุลในการพัฒนาทางเศรษฐกิจกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน (ฤทัยวัลค์ มโนสา, 2548, หน้า 1)

จากสถานการณ์ท่องเที่ยวของปี 2550 ซึ่งเป็นยุคที่ท่องเที่ยวสดใส แต่ปัจจุบันจากปัจจัยลบรอบด้านทั้งวิกฤตเศรษฐกิจ โรคระบาด ภัยธรรมชาติ และสถานการณ์ทางการเมือง ได้กระทบให้พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวเปลี่ยนไป ดังนั้นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) จำเป็นต้องปรับแผนในปี 2553 จะทำงาน ภายใต้สโลแกน เมืองไทยใครๆ ก็รักสำหรับตลาดในประเทศยังคงให้แต่ละภูมิภาคนำเสนอเอกลักษณ์ที่โดดเด่นในพื้นที่ของตัวเอง มาเป็นจุดขายในการที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ สำหรับแผนปฏิบัติการในตลาดต่างประเทศ แบ่งตลาดออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มขยาย คือ ตลาดที่ไม่ถูกกระทบทางเศรษฐกิจ เช่น อาเซียน เอเชียใต้ จอร์แดน อิหร่าน 2) ตลาดรักษา คือ รักษาฐานไม่ให้ลดลง เช่น โอเชียเนีย ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ เวียดนาม และ 3) ตลาดกู้ชีพ คือตลาดที่ปี 2552 กระทบหนัก เช่น จีน ญี่ปุ่น ไต้หวัน เกาหลี ตลาดนี้มีฐานนักท่องเที่ยวมากประเทศละประมาณหนึ่งล้านคน แต่ลดลงไปเพราะความไม่มั่นใจในเมืองของประเทศไทย ซึ่งหากเหตุการณ์ปกติก็จะพลิกฟื้นได้โดยเร็ว ซึ่งทั้งแผนในประเทศและต่างประเทศเป็นแผนที่ทำต่อเนื่องจากปีที่ผ่านมา

ดอกย้ายภายใต้สโลแกน อะเมซิ่งไทยแลนด์ และเที่ยวไทยครีกครีน เศรษฐกิจไทยคึกคัก (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2553, ย่อหน้า 3)

รองผู้ว่าการด้านการตลาดในประเทศ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กล่าวว่า กระแสการท่องเที่ยวในปัจจุบันทั่วโลกได้มุ่งสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ตระหนักถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและรักษาสภาพแวดล้อม ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) เป็นการท่องเที่ยวทางเลือกอย่างหนึ่งให้การศึกษาความรู้ควบคู่ไปกับการพักผ่อน ตลอดจนช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชน และกระตุ้นให้เกิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทั้งทางธรรมชาติ วัฒนธรรมและประเพณีไปพร้อมกันด้วย ซึ่งการจัดงานการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัยในภาคเหนือ 2552 (Northern & Adventure Travel Mart 2009) เป็นโอกาสดีของจังหวัดเชียงใหม่ในการที่จะได้แสดงศักยภาพการเป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัยของภาคเหนือ เนื่องจากมีสินค้าทางการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติ วัฒนธรรมและที่มนุษย์สร้างขึ้นหลายแห่งที่มีศักยภาพ ได้มาตรฐาน สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้ (วันเสด็จ ถาวรสุข, 2552, ย่อหน้า 1)

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่มุ่งเน้นการจัดการรักษาสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ และกำลังเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน เพราะถือเป็นการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ (alternative tourism) ที่ก่อให้เกิดความสมดุลแห่งกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวและกระแสการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวควบคู่กันไป จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องช่วยกันสนับสนุนส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศนี้ก่อประโยชน์สูงสุดแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในปัจจุบันและอนาคต ส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวที่เป็นอีกทางเลือกหนึ่งดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นสิ่งที่นำมาใช้เพื่อพัฒนา พื้นฟูทรัพยากรท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรมและรักษาทรัพยากรให้เป็นไปอย่างยั่งยืน รวมไปถึงการไม่ละเลยศักยภาพของระบบนิเวศ วิถีชีวิตภายในท้องถิ่น และพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 - 2554) ด้านยุทธศาสตร์การพัฒนามาตรฐานความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม โดยแนวคิดการบริหารจัดการมุ่งสู่การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน ทั้งในมิติของเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ การจัดการสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ เพื่อให้ฐานทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดยังคงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำรงชีวิต เป็นพื้นฐานของการพึ่งตนเองและรักษาขีดความสามารถทางเศรษฐกิจของประเทศเพื่อการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548ข, หน้า 269)

จังหวัดเชียงใหม่ถูกเลือกให้เป็นเมืองหลักในการพัฒนาภาคเหนือตอนบน ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520 - 2524) ทำให้เกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็วในด้านเศรษฐกิจ การคมนาคม การท่องเที่ยว ฯลฯ จนกลายเป็นศูนย์กลางความเจริญของภาคเหนือ และเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญเป็นอันดับสองรองจากกรุงเทพมหานคร

จังหวัดเชียงใหม่มีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากมาย ซึ่งเป็นศูนย์รวมของสถาปัตยกรรม ศิลปวัฒนธรรม ชุมชนเก่าแก่ ตลาดท้องถิ่น (สุลีมาศ อุปรักขิตานนท์, 2552, หน้า 13 - 14) เชียงใหม่จัดได้ว่าเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวที่สำคัญที่สุดของภาคเหนือ และเป็นอันดับ 1 ของประเทศ ประกอบกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศได้กำหนดให้จังหวัดเชียงใหม่เป็นเมืองหลักของการท่องเที่ยวในภาคเหนือ เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรทางด้านการท่องเที่ยวและมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูง ทั้งทรัพยากรท่องเที่ยวทางด้านธรรมชาติ ศิลปะและวัฒนธรรม ที่เป็นจุดดึงดูดให้จำนวนนักท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากการศึกษาที่จังหวัดเชียงใหม่อุดมสมบูรณ์และมีความหลากหลายทางด้านทรัพยากรท่องเที่ยวส่งผลให้จังหวัดเชียงใหม่มีศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสูงตามไปด้วยเช่นกัน จังหวัดเชียงใหม่อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครทางรถยนต์ประมาณ 720 กิโลเมตร และทางรถไฟประมาณ 750 กิโลเมตร จังหวัดเชียงใหม่แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 22 อำเภอ กับ 2 กิ่งอำเภอ อาณาเขตติดต่อของจังหวัดเชียงใหม่ ทิศเหนือ ติดต่อประเทศพม่า ทิศใต้ ติดต่อจังหวัดตากและจังหวัดลำพูน ทิศตะวันออก ติดต่อจังหวัดลำพูน จังหวัดลำปาง และจังหวัดเชียงใหม่ ทิศตะวันตก ติดต่อจังหวัดแม่ฮ่องสอน (ชไมพร พรเพ็ญพิพัฒน์, 2548, หน้า 118)

อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุยเป็นอุทยานแห่งชาติที่จัดตั้งและประกาศตามกฎหมายในปี พ.ศ. 2524 เป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 24 ของประเทศไทยนับตั้งแต่รัฐบาลได้เริ่มทำการประกาศจัดตั้งอุทยานแห่งชาติตามกฎหมายตั้งแต่ปี พ.ศ. 2505 เป็นต้นมา และจัดได้ว่าเป็นอุทยานแห่งชาติที่มีคุณค่าและความสำคัญต่อชาวเชียงใหม่ เนื่องจากตั้งอยู่ใกล้ตัวเมืองมากที่สุด และมีประวัติความผูกพันกับเมืองเชียงใหม่มาตั้งแต่เริ่มทำการเลือกตั้งพื้นที่และทำการก่อตั้งเมืองเชียงใหม่มาตั้งแต่ 700 ปีก่อน นอกจากนี้ยังเป็นที่ประดิษฐานของพระบรมสารีริกธาตุขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์และเป็นที่เคารพสักการะของคนเชียงใหม่และของคนไทยทั้งประเทศและเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญของตัวเมืองเชียงใหม่และอำเภอใกล้เคียงที่หล่อเลี้ยงชาวเชียงใหม่ ในด้านของความสำคัญของการเป็นอุทยานแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุยเป็นผืนป่าที่คงคุณค่าความสมบูรณ์ มีความสูงประมาณ 1,685 เมตรจากระดับน้ำทะเล มีพื้นที่ประมาณ 262.50 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมอยู่ในพื้นที่ อำเภอแมริม อำเภอหางดง และอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นแหล่งของต้นน้ำมากมายเช่น ห้วยแก้ว ห้วยช่างเคี่ยน ห้วยแม่ปาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสายน้ำที่ไหลลงไปบรรจบเป็นสายน้ำแม่ปิง มีลักษณะเป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อนกันหลายลูก อาจกล่าวได้ว่าดอยสุเทพแห่งนี้เป็นคลังแห่งพันธุ์พืชเขตร้อนอย่างแท้จริงเพราะพันธุ์ไม้ในป่าดอยสุเทพหลายชนิดเป็นพืชหายาก เช่น พญาไม้ มณฑาดอย กระโถนฤาษี ขนุนดิน กกล้วยไม้ และเป็นประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในการศึกษาวิวัฒนาการและระบบนิเวศของป่าเขตร้อนและยังเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่านานาชนิด ได้แก่ นก 326 ชนิด ผีเสื้อกลางคืน 300 ชนิด ผีเสื้อกลางวัน 500 ชนิด สัตว์เลื้อยคลาน 50 ชนิด

สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก 28 ชนิด และสัตว์เลื้อยคลานด้วยนม 61 ชนิด (ชไมพร พรเพ็ญพิพัฒน์, 2548, หน้า 119)

ประธานหอการค้าจังหวัดเชียงใหม่ กล่าวถึงสถานการณ์การท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ว่า นับตั้งแต่ปี 2552 จนถึงเวลานี้ภาพรวมการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ถือว่าตกอยู่ในภาวะที่ซบเซาอย่างหนัก ซึ่งเกิดจากปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อหลายประการทั้งการเมืองและการแพร่ระบาดของเชื้อไข้หวัดใหญ่ 2009 อย่างไรก็ตามขณะนี้สถานการณ์ต่างๆ เริ่มมีแนวโน้มไปในทิศทางที่ดีขึ้นแล้ว เพียงแต่ไม่ควรให้มีสิ่งที่เป็นปัจจัยด้านลบเกิดขึ้นอีกเท่านั้น เชื่อว่าทุกอย่างน่าจะดีขึ้นในช่วงปลายปีนี้ที่เข้าสู่ฤดูท่องเที่ยว (high season) เชียงใหม่มีสินค้าทางการท่องเที่ยวอยู่เป็นจำนวนมากและมีความหลากหลาย ล้วนมีศักยภาพทั้งสิ้นแต่ที่ผ่านมาระยะก่อนการประชาสัมพันธ์เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว ขณะที่การจัดงานนอกสถานที่ (event) ต่างๆ เพื่อสร้างแรงดึงดูดในนักท่องเที่ยวก็ยังมีน้อยมากเมื่อเทียบกับเมืองท่องเที่ยวอื่นในประเทศไทย หากสามารถพัฒนาตรงจุดนี้ได้ การท่องเที่ยวของเชียงใหม่จะสามารถขยายตัวได้ดีกว่านี้ ปัจจุบันจังหวัดเชียงใหม่มีห้องพักโรงแรมอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ประสบปัญหาห้องพักว่างไม่มีนักท่องเที่ยวและผู้เข้าพัก เนื่องจากไม่มีสิ่งดึงดูดให้มีการเดินทางเข้ามาสู่จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งในส่วนของภาคเอกชนยังคงเชื่อว่าการมีศูนย์ประชุมและแสดงสินค้านานาชาติ จะเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ช่วยทำให้มีผู้เดินทางเข้ามาสู่เชียงใหม่เป็นจำนวนมาก และช่วยผลักดันเศรษฐกิจในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี (ณรงค์ คองประเสริฐ, 2552, ย่อหน้า 2)

ศูนย์ข่าวเชียงใหม่ กล่าวว่า สถานการณ์ท่องเที่ยวช่วงวันหยุดปีใหม่ที่ผ่านมา โดยตลอด 4 วัน (31 ธันวาคม 2552 - 3 มกราคม 2553) มีจำนวนนักท่องเที่ยวโทรศัพท์ถามข้อมูลท่องเที่ยวมากถึง 1 หมื่นราย โดยทุกแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม อาทิ เชียงใหม่ เชียงราย ภูเก็ต สมุย เป็นต้น จำนวนนักท่องเที่ยวหนาแน่น อัตราเข้าพักโรงแรมเฉลี่ย ร้อยละ 90 คาดว่าเฉพาะช่วง 4 วัน เงินสะพัดมากถึง 3.2 พันล้านบาท แบ่งเป็น จากนักท่องเที่ยวต่างชาติ 1.1 พันล้านบาท และ นักท่องเที่ยวคนไทย 2.1 พันล้านบาท ทั้งนี้ จากจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งคนไทยและชาวต่างชาติ ในช่วงเดือนธันวาคม 2552 ที่ทุกพื้นที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น จึงคาดว่าตลอดปีนักท่องเที่ยวต่างชาติจะได้ 14 ล้านคน สร้างรายได้เข้าประเทศ 5.05 แสนล้านบาท สำหรับปี 2553 ไม่มีสถานการณ์รุนแรงที่จะเข้ามากระทบอุตสาหกรรมท่องเที่ยวคาดว่าจะสามารถทำตัวเลขนักท่องเที่ยวต่างชาติได้สูงถึง 15.5 ล้านคนเพิ่มขึ้นจากปี 2552 รวบรวมรายได้ 6 แสนล้านบาท เพิ่มจากเป้าหมายที่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) กำหนดไว้ในแผนว่าปี 2553 จะมีนักท่องเที่ยวต่างชาติ 14 ล้านคน รายได้ 5.3 แสนล้านบาท ส่วนตลาดในประเทศ ยังคงเป้าหมายเดิม คือ 90 ล้านคน สร้างรายได้ 4.3 แสนล้านบาท สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวทั้งในระดับประเทศในระดับภูมิภาคนั้นอยู่ในขั้นที่ไม่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศมากนักถึงแม้จะมีปัจจัยต่างๆ เช่น ภาวะวิกฤตเศรษฐกิจโลก โรคระบาดจากไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 ภัยธรรมชาติ และ สถานการณ์ทางการเมือง แต่

ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวมากนัก และในส่วนของสถานการณ์การท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่แม้ปัจจัยด้านสถานการณ์ทางการเมืองจะส่งผลให้นักท่องเที่ยวต่างชาติไม่มั่นใจต่อความปลอดภัย แต่ในส่วนของงานทุกภาคส่วนก็ได้มีการร่วมมือกันแก้ไขปัญหาเพื่อเรียกความเชื่อมั่นจากนักท่องเที่ยวกลับมา ซึ่งจะเห็นได้จากจำนวนตัวเลขของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เดินทางท่องเที่ยวที่ผ่านมาซึ่งมีแนวโน้มไปในทิศทางที่ดีขึ้น (ศูนย์ข่าวเชียงใหม่, 2552, ย่อหน้า 1)

ประเด็นปัญหาต่าง ๆ ได้แก่ปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ โรคระบาดจากไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 ภัยธรรมชาติ และสถานการณ์ทางการเมืองแม้ว่าในภาพรวมจะไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของไทยมากนัก แต่ได้กระทบให้พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไปทั่วโลกโดยมุ่งสู่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งกระแสความนิยมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามสภาพแวดล้อมอย่างธรรมชาติ ที่เห็นถึงความสวยงามและประโยชน์ที่ได้รับจากธรรมชาติ ซึ่งเกิดจากสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ ประกอบด้วย สภาพภูมิอากาศ ทิวทัศน์ที่สวยงามและสัตว์ป่า ซึ่งนับได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จในการดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากที่สุด แต่แหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวเหล่านี้จะต้องได้รับการดูแลและบำรุงรักษาเป็นอย่างดีจากทุก ๆ ฝ่าย เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ อาจทำลายความสวยงามอันทรงคุณค่าเหล่านี้ลงได้ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ - ปุย ซึ่งจะทำให้ทราบถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมในการรักษาสภาพแวดล้อมในเขตอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ - ปุย โดยข้อมูลเหล่านี้สามารถนำไปเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ยั่งยืนต่อไป และยังสามารถนำไปปรับใช้กับอุทยานแห่งชาติอื่น เช่น เพื่อใช้ในการประเมินขีดความสามารถของอุทยานแห่งชาติในการรองรับนักท่องเที่ยว การจัดการด้านสถานที่พักด้านการให้บริการของอุทยาน ด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว เป็นต้น

ความมุ่งหมายในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกท่องเที่ยวเชิงนิเวศของคนไทยในอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ - ปุย จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกท่องเที่ยวเชิงนิเวศของคนไทยในอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ - ปุย จังหวัดเชียงใหม่ โดยจำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และภูมิลำเนา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการท่องเที่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกท่องเที่ยวเชิงนิเวศของคนไทยในอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ - ปุย จังหวัดเชียงใหม่

ความสำคัญของการวิจัย

ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวและปรับปรุงด้านสถานที่ท่องเที่ยว การคมนาคม ความปลอดภัย สถานที่พัก และข้อมูลข่าวสารภายในอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ - ปุย โดยให้มีความสอดคล้องต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว และเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ในการมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยมุ่งเน้นการเป็นผู้รับและผู้ให้ที่ดีของนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นต่อแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และเป็นแนวทางในการเสริมสร้างกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดรายได้แก่ชุมชนท้องถิ่นเพิ่มขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ คนไทยที่เดินทางท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย จังหวัดเชียงใหม่ ข้อมูลจากสถิตินักท่องเที่ยวประจำปี 2550 จำนวน 1,414,647 คน (สำนักงานอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย จังหวัดเชียงใหม่, 2551, ย่อหน้า 2)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่ไม่แน่นอน ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดตัวอย่างที่ 400 คน สุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (non - probability sampling) และใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยกำหนดโควตาสถานที่ท่องเที่ยว

1.3 ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย จังหวัดเชียงใหม่ ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลจำนวน 2 สัปดาห์ ระหว่างวันที่ 13 - 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553

2. ตัวแปรที่ศึกษา

เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ชัดเจนและครอบคลุมหลายด้าน ผู้วิจัยจึงกำหนดตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท

2.1 ตัวแปรอิสระ (independent variables) ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลดังนี้

2.1.1 เพศ

- 1) ชาย
- 2) หญิง

2.1.2 อายุ

- 1) ต่ำกว่า 20 ปี
- 2) 20-30 ปี

- 3) 31-40 ปี
- 4) 41-50 ปี
- 5) สูงกว่า 50 ปี

2.1.3 สถานภาพสมรส

- 1) โสด
- 2) สมรส
- 3) หม้าย / หย่า / แยกกันอยู่

2.1.4 ระดับการศึกษา

- 1) ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย
- 2) มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.
- 3) อนุปริญญา / ปวส.
- 4) ปริญญาตรี
- 5) สูงกว่าปริญญาตรี

2.1.5 อาชีพ

- 1) นักเรียน / นักศึกษา
- 2) ข้าราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ
- 3) พนักงานบริษัท / ห้างร้าน
- 4) ธุรกิจส่วนตัว / ค้าขาย
- 5) เกษตรกร / รับจ้าง
- 6) อื่นๆ

2.1.6 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

- 1) ต่ำกว่า 15,000 บาท
- 2) 15,001 - 30,000 บาท
- 3) สูงกว่า 30,000 บาท

2.1.7 ภูมิภาค

- 1) ภาคเหนือ
- 2) ภาคกลาง
- 3) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- 4) ภาคตะวันออก
- 5) ภาคตะวันตก
- 6) ภาคใต้

2.2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ - ปุย จังหวัด
เชียงใหม่

2.2.1 วัตถุประสงค์หลักของการเดินทางมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติดอย
สุเทพ - ปุย

- 1) พักผ่อน
- 2) เยี่ยมญาติ / เพื่อน
- 3) ประชุม / สัมมนา / ฝึกอบรม
- 4) ติดต่อธุรกิจ

2.2.2 จำนวนครั้งของการเดินทางมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ - ปุย

- 1) มาครั้งแรก
- 2) เคยมาแล้ว 2 - 3 ครั้ง
- 3) เคยมาแล้วมากกว่า 3 ครั้ง

2.2.3 บุคคลผู้ร่วมเดินทางมาท่องเที่ยว

- 1) มาคนเดียว
- 2) มากับครอบครัว
- 3) มากับเพื่อน
- 4) มากับบริษัทนำเที่ยว
- 5) มากับคู่สมรส

2.2.4 ระยะเวลาในการท่องเที่ยว

- 1) 1 วัน
- 2) 2 - 3 วัน
- 3) 4 - 5 วัน
- 4) 6 - 7 วัน
- 5) มากกว่า 7 วัน

2.2.5 ช่วงเวลาในการเดินทางท่องเที่ยว

- 1) วันทำงาน (จันทร์ - ศุกร์)
- 2) วันหยุดราชการ (เสาร์ - อาทิตย์)
- 3) วันหยุดนักขัตฤกษ์ (วันสำคัญและเทศกาลต่าง ๆ)
- 4) ไม่แน่นอนแล้วแต่โอกาส

2.2.6 โอกาสในอนาคตที่จะกลับมาท่องเที่ยว

- 1) กลับมาแน่นอน
- 2) ไม่แน่ใจ
- 3) ไม่กลับมา

2.2.7 งบประมาณที่ใช้ในการท่องเที่ยว

- 1) ต่ำกว่า 5,000 บาท
- 2) 5,001 - 10,000 บาท
- 3) 10,001 - 20,000 บาท
- 4) 20,001 - 30,000 บาท
- 5) สูงกว่า 30,000 บาท

2.3 ตัวแปรตาม (dependent variables) ได้แก่ ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกท่องเที่ยวเชิงนิเวศของคนไทยในอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ - ปุย จังหวัดเชียงใหม่

2.3.1 สถานที่ท่องเที่ยว

2.3.2 การคมนาคม

2.3.3 ความปลอดภัย

2.3.4 สถานที่พัก

2.3.5 ข้อมูลข่าวสาร

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. นักท่องเที่ยว หมายถึง คนไทยที่มีถิ่นอาศัยถาวรอยู่ในราชอาณาจักรไทยในทีใดทีหนึ่งมาแล้วไม่ต่ำกว่า 1 ปี ซึ่งได้เดินทางมาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ - ปุย จังหวัดเชียงใหม่

2. การท่องเที่ยว หมายถึง ผู้คนหรือประชาชนได้ไปเยี่ยมเยือนอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ - ปุย ทั้งระยะสั้นและระยะยาวเพื่อการเที่ยวชมเมือง เยี่ยมญาติและเพื่อน พักผ่อนหย่อนใจ หรือเพื่อการศึกษา ทำการวิจัยทางวิทยาศาสตร์

3. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

4. อุทยานแห่งชาติ หมายถึง พื้นที่ที่สงวนไว้เพื่อคุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะป่าไม้และสัตว์ป่าตลอดจนทิวทัศน์ธรรมชาติที่สวยงาม สงวนไว้เพื่อให้คงสภาพธรรมชาติดั้งเดิม มีลักษณะที่สำคัญคือเป็นสถานที่ที่สภาพธรรมชาติเป็นที่โดดเด่นน่าสนใจและงดงาม มิได้อยู่ในกรรมสิทธิ์โดยชอบด้วยกฎหมายของบุคคลใด และโดยทั่วไปต้องมีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 10 ตารางกิโลเมตร

5. อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย หมายถึง เป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 24 ของประเทศไทย มีความสูงประมาณ 1,685 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง มีพื้นที่ประมาณ

262.50 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมอยู่ในพื้นที่ อำเภอแมริม อำเภอหางดง และอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และเป็นพื้นที่ในการศึกษาวิจัย

6. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ - ปุย หมายถึง ปัจจัยด้านพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยว การคมนาคม ความปลอดภัย สถานที่พัก และข้อมูลข่าวสาร

7. พฤติกรรมการท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรม หรือการแสดงออกในลักษณะต่างๆ ของนักท่องเที่ยว เช่น วัตถุประสงค์หลักของการเดินทาง จำนวนครั้งของการเดินทางมาท่องเที่ยว บุคคลผู้ร่วมเดินทางมาท่องเที่ยว ระยะเวลาในการท่องเที่ยว ช่วงเวลาในการเดินทางท่องเที่ยว โอกาสในอนาคตที่จะกลับมาท่องเที่ยว งบประมาณที่ใช้ในการท่องเที่ยว

8. สถานที่ท่องเที่ยว หมายถึง สถานที่ที่มีความน่าสนใจ นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าไปเที่ยวชื่นชมในความงาม ความเป็นธรรมชาติ วัฒนธรรมซึ่งเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และมนุษย์สร้างขึ้น โดยมีความงดงามและทรงคุณค่าจนกลายเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยี่ยมชม เช่น อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ - ปุย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีความงามที่เป็นธรรมชาติเหมาะสำหรับการท่องเที่ยวแบบเชิงนิเวศ

9. การคมนาคม หมายถึง ผลจากการพัฒนาการคมนาคมขนส่งทำให้นักท่องเที่ยวมีเวลามากขึ้นในการท่องเที่ยวและพักผ่อน รวมทั้งหาความสนุกสนานเพลิดเพลินจากจุดเริ่มต้นไปจนถึงจุดปลายทาง โดยทำให้มีระยะเวลาในการเดินทางสั้นลง เนื่องจากมีการคมนาคมขนส่งเพื่อมวลชน เช่น การเดินทางโดยรถไฟ รถประจำทาง รถยนต์ส่วนตัว หรือเครื่องบิน เป็นต้น

10. ความปลอดภัย หมายถึง การปราศอันตราย การดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ความสบายไม่เสี่ยงภัยอันตรายซึ่งนับวันจะมีมากขึ้น มีความมั่นใจในการประกอบกิจกรรมต่างๆ ซึ่งการเดินทางไปเที่ยวอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ - ปุย จังหวัดเชียงใหม่ จะมีหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยเพียงพอ มีความสะดวกรวดเร็ว ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย มีมาตรการรักษาความปลอดภัยเพียงพอ ซึ่งสามารถทำให้นักท่องเที่ยวมีความรู้สึกถึงความปลอดภัยในการท่องเที่ยว

11. สถานที่พัก หมายถึง สถานที่ที่นักท่องเที่ยวใช้พักระหว่างเดินทาง ซึ่งอาจจำแนกเป็นประเภทต่างๆ ตามลักษณะการใช้บริการ นักท่องเที่ยวสามารถพักผ่อนในแหล่งท่องเที่ยวซึ่งมีความสะอาด ปลอดภัย มีอุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องอำนวยความสะดวก

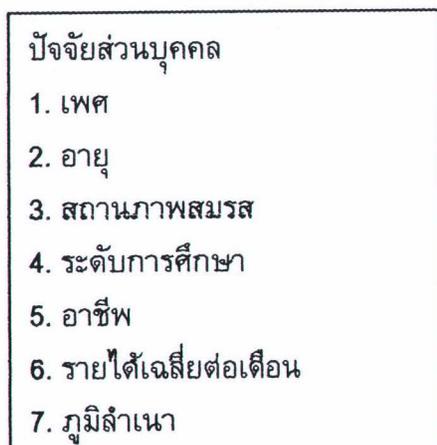
12. ข้อมูลข่าวสาร หมายถึง สิ่งสื่อความหมายให้รู้เรื่องราว ข้อเท็จจริง ข้อมูลข่าวสารโดยผ่านสื่อต่างๆ เช่น จัดทำไว้ในรูปของเอกสาร แฟ้ม รายงาน หนังสือ แผ่นผัง แผนที่ ภาพวาด ภาพถ่าย ฟิล์ม การบันทึก ภาพหรือเสียง การบันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือวิธีอื่นใดที่ทำให้สิ่งที่บันทึกไว้ เพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้ความเข้าใจและเพิ่มความสนใจในการเดินทางมาท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ - ปุย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

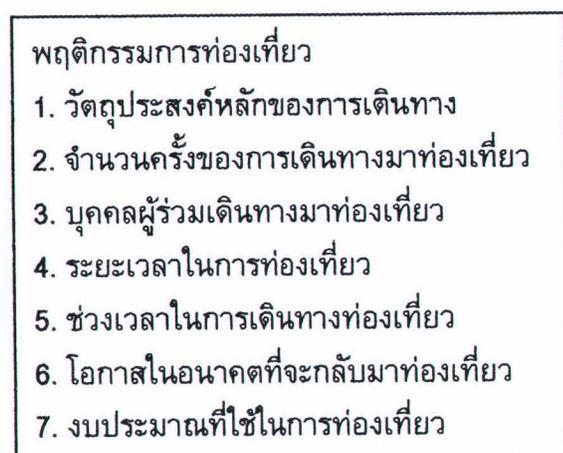
การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกท่องเที่ยวเชิงนิเวศของคนไทยในอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ - ปุย จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ประยุกต์กรอบแนวคิดตามทฤษฎีของบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548ก, หน้า 50 - 51) ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

(Independent variables)

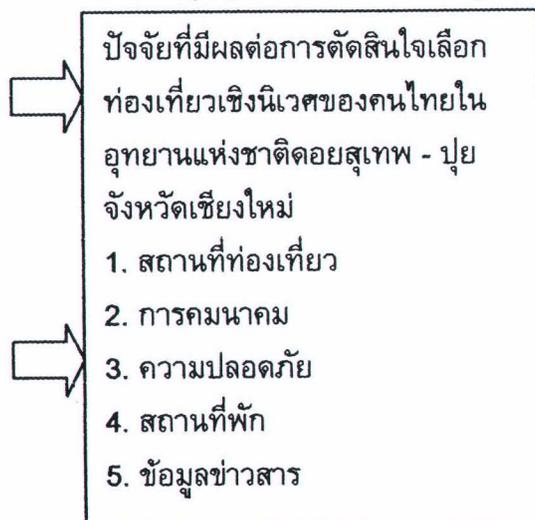

พฤติกรรมการท่องเที่ยว

ตัวแปรตาม

(dependent variables)

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกท่องเที่ยวเชิงนิเวศของคนไทยในอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ - ปุย จังหวัดเชียงใหม่ แตกต่างกันเมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และภูมิลำเนา

2. พฤติกรรมการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกท่องเที่ยวเชิงนิเวศของคนไทยในอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ - ปุย จังหวัดเชียงใหม่